သိုၵ်ပိုၼ်းထံမေႃတာယ

ခဵၵ်ႈၵုၵွၼ်-မတ်တွင်းၵၢၼ်

ၵျွင်းမိူင်းဢၼ်းလႆပိၼ်တိုၵ်ထံမေႃတာယ

လေတင်းၵၢၼ်

တၵ်ႉသတ်ထႃးယံၵွႆထိမႃးယဝ့်လိုဝ်းဢၼ်ႇလေ

လၼ်လ တီၵွၵ်ၶေႃပၼ်

သိုၵ်ပိုၼ်းၵၢၼ်ၵႆႉယဝ်။

27-6-78

မုၼ်ၵပ်-ထံမေႃတာယ-ၵတ

သိူၵ်ႈပိူၼ်းထမ်ႇမေုးတယ

ၶႆႈၶွင်ႈၶူႉၶၼ် - မၢတ်ႈတွင်းၵၢၼ်

ႁူင်းမိူင်းၶေႃးလႆႈပိၼ်တိူၵ်ႈထမ်ႇမေုးတယ

ငလႈတၢင်းၵၢၼ်

တၵ်ႉၵျႇသတ်ႉထုးယၢမ်ႈလွႆႈထိမ်မူးယဝ်ႉလိူဝ်းၶၼ်ၶၼ်ႉငလႈ

လင်ႇလႆႈ တိမ်ႈၵွၵ်ႇငၶပၼ်

သိူၵ်ႈပိၼ်းၵၢၼ်ၶႆႉယဝ်ႉ။

27 – 6- 78

မုၼ်လဝ်ႈထမ်ႇမေုးတယ - ၈တ

“လွင်ႈလႆႈၼမ်းလိူၼ်ႇၶပ်ႉ - တႅမ်ႈသွၼ်ႇပပ်ႉၼႄပၼ်”

တႃႇတေပဵၼ်တူဝ်ႈသွၼ်လိၵ်ႈပရိယတ်ႉတိ - ပီယၢဝ်ႈၶၢဝ်ႈၶိူင်လႆႈၶၢင်ႉ ၵမ်ႇၼၢႆႈသေၵိတ်းယဝ်ႉ။ ပေႃးဝႃႈၵႂၢင်းလီႇလူတ်ႉၼတႉၼတႉလူးႁွၼ်ႇ ၸင်ႇတေ ၵမ်ႇလုတ်ႈၵမ်ႇၵျၢမ်းသေၼလႈ ပဵၼ်လႆႈမီးလႆႈယဝ်ႉ။

1. လူဝ်ႇမီးသြႃႇၼူးသွၼ် ၵၢၼ်မီးသတ်ႉထႃႇလေႇတၼႄႇယွႆႇၼလႈ မီးပႃးဝႃႇသၼႄႇ လွမ်းထိင်ႈ။
2. လူဝ်ႇမီးတၼပး (လုၵ်ႈၺ်ၶၢၼ်း) ၵၢၼ်မႆႈၶူႉမႆႈမေႃၼလႈမႃးယူႇမႃးသွၼ်။
3. လူဝ်ႇမီးတၵ်ႉၵႃႇသတ်ႉထႃး ၵၢၼ်ပွင်ႇလိင်ႈလိင်းလွၵ်ႇသေ မီးသတ်ႉထႃႇ လေႇတ ၼႄႇယုၵ်ႉယွင်ႈလွႆႈထႅမ်ပၼ်ၵိူင်းသႃႇသၼႄႇၼတႉၼတႉ။

ၵၢထိၵမၼ်း - ပေႃးဝႃႈၵိင်ႇၵႃႇသၢမ်ပိူင်သၢမ်မဵဝ်းၼႆႉ တႅမ်ထူၼ်ႈလူးႁွၼ်ႇ ၸင်ႇတေ ပဵၼ်တူဝ်ႈသွၼ်လိၵ်ႈလႆႈလီလီယဝ်ႉ။

ႁွပ်ႈၼႆႉ လွင်ႈၵၢၼ်ၵျဝ်းၵမ်လီမုၼ်လီၼလႈ ၵမ်ႇလုတ်ႈၵမ်ႇၵျၢမ်း လႆႈၵွၼ် ၵၢၼ်ၵျပ်ႉထမ်း ယုၵ်ႉယွင်ႈသႃႇသၼႄႇၼလႈ ၵ်တ်းႁၢင်းမွႆႇထိင်ႈသေယဝ်ႉ လူႇတၢၼ်း ယၢတ်ႇၶမ်ႉႁႃႇမူဝ်ႈပီ 1340 ၶု [1978] လိူၼ် 5 လွင်ႈ ၶမ်ႈၶိုင်ႈ ဝၼ်းတိတ်ႉၶၢင်ႉ ၼတႉလိၵ်ႉတေႃႇယွႆႇ လႆႈၶူႉလႆႈၵျၼ်ၵၼ်ယူႇယဝ်ႉသေတၢႆႈ ---

“မႆႈၶိူဝ်ႈၶူႉပႃး - ငဝ်ႈမၼ်းမႃး”

ၵဝ်ႉငဝ်ႈမူႇလ တေႇလပဵၼ်မႃးၼလႈ လွင်ႈတၵ်ႉၵႃႇသတ်ႉထႃးၶဝ်ယၢမ်ႈလွႆႈထႅမ် မႃး လၢႆပိူင်လၢႆမဵဝ်းယဝ်ႉလိူဝ်ၶၢင်ႉ မႆႈၶိူဝ်ႈၶူႉပႃးထိင်ႈသေၼလႈ ၸင်ႇလႆႈၼမ်းလိူၼ်ႇၶပ်ႉ တႅမ်ႈသွၼ်ႇပပ်ႉၼႄပၼ်ၼႆႉယဝ်ႉ။

ၶိူဝ်ႈၼွမ်ႉၵၢၼ်မၢတ်ႈတွင်း လွင်ႈပဵၼ်ၵျင်းသေယဝ်ႉ ၶိူဝ်ႈၶူႉဝႃႈၵျဝ်းလိူဝ်းၼႆႉ ၵမ်လီမုၼ်မီးၼလႈ လႆႈထူပ်းလႃးသႃႇသၼႄႇၽြေးပဵၼ်လဝ်ႈသေယဝ်ႉ လႆႈထၢမ်းၵျပ်ႇ ၶႄႈၵၢၼ်သႃႇသၼႄႇယူႇၵျင်းၽွၼ်ၵျင်းမၼ်းၼႆႉယဝ်ႉၼႆႉသေၼလႈ ၶူမ်လူမ်းၵဝ်ႁုင်ႇ

ၵဝ်မုၼ်မိူၼ်ၵၼ်သေ လွႆႉထ်မ်ပၼ်ၶ်ႁၢင်းႁူႉတၢင်းၶေႃႈ မိူၼ်ၵၼ်ထိုင်ႉသေၵမ်း လူလၢႆႉတၶေႃး။

မုၼ်လဝ်ႉ ထမ်ႉမေႃးတယ

“လွင်ႈလႆႈတၢမ်ႈၵွၼ်ႇ - တေလၢတ်ႈမွၼ်ႇ”

တူၼ်လီတူၼ်မ်ၢတ်ႈ ၵၢၼ်ပ်ၢၼ်ရၡၢၼ်းတႃႇၶဝ်လဝ်ႈၼႆႉ ၶဝ်လဝ်ႈၼႆႈႁိုဝ်ႈပိူၼ်ႈ ႁူႉလွင်ႈႁၼ်တၢင်းသေယဝ်ႉ ၵၢၼ်ႁၢႆႉၼၼ်ႉ ၼႆႈႁူင်ႈသင်ႇဝူၺ်ႇငိူင်ႉဝေႈ - ၵၢၼ်လီ ၼလႈၵၢၼ်မ်ၢတ်ႈၼၼ်ႉ ၼႆႈႁူင်ႈၽေႉထၢပ်ႈၼၽႄႈတိုၼ်းႁဵုႇသေၼလႈ ၶဝ်ႈလဝ်ႈ လၼ်ႇတေ ၼိုၼ်းၵ်ေႃးၼၼ ထေရိထေရ ၵၢပတၢၼ်ဝုတ်ႉထု ႁူင်ႈပိူၼ်ႈႁူႉလွင်ႈၶဝ်လဝ်ႈ ႁ်ၢတ်းမႃး ပ်ၢၼ်မႃးၼလႈ လႆႈထူပ်းလႆႈလႃး လႆႈၶၢမ်ႇလႃးလိူဝ်းၼၼ်ႉဝႆႉယူႇယဝ်ႉ။ ႁဝ်းမုၼ်လဝ်ႈ ၼႆၵေႃႈ ဝႆႉလႆၸ်မိူၼ်ၼၼ်။

“ၼႆႈႁူင်ႈတွင်း - လွင်ႈပ်ၢၼ်ႁၢင်း”

ၼႆႈႁူင်ႈတၵ်ႉၵႃႇၼလႈတၼပးတင်းလႆႈ လႆႈႁူႉလႆႈတွင်း လွင်ႈလူၺ်ႈႁၢင်းမိူင်းၼၢႆး လႆႈပ်ၢၼ်မႃးပူၼ်ႉမႃးလႆႈၵၢပ်ႈလႆႈပၢၼ်သေ မႃးပ်ၢၼ်တိူၵ်ႈသွၼ်လိၵ်ႈ ထမ်ႇမေႃးတယ ယူႇမိူဝ်ႈလ်ဝ်ၼႆႉၼၼ်ႉသေၼလႈ တေတ်ႃမ်ႈၼၼလွင်ႈ ႁူင်ႈႁူႉၽွင်ႈလူးႁွၼ်ႇ။

“လိူဝ်းၼၵႇၼလႈထဝ်ႈ - ႁူႉယူႇယဝ်ႉ”

ႁူၼ်းၵဝ်ႇၼလႈ ႁူၼ်းၼၵႇႁူၼ်းထဝ်ႈ ၶဝ်လဝ်ႈၼတႉႁူႉလွမ်းႁၼ်လွမ်းယူႇသေ တၵ်ႉၵႃႇ လိူဝ်းၵၢၼ်လုၵ်ႉတၢင်ႇဝၢၼ်ႈတၢင်ႇမိူင်းမႃးယူႇမွႆႇ ၼလႈတင်းလိၵ်ႉပႆႇယွႆႇ ၶဝ်ၼႆႉ ပႆႇလႆႈႁူႉလွမ်းလီလီ ထင်ႇၼင်ႇၼႆယဝ်ႉ။

“မိူဝ်ႈႁွၼ်ႇၵွၼ်ၼႆႉ - ပ်ၢၼ်ၼႆဝႆႉ”

တၵ်ႉၵႃႇယူႇၼွႆးဝၢၼ်ႈ ပႃႇမၢၼ်ႇသီႇၵၢယၢတ်ႈ မိူင်းၵိူင်ႈတုင်ႁဝ်းၼႆႉ တင်ႈၵၢဝ် လိမ်မိူဝ်ႈႁွၼ်ႇ ပၢၼ်ပူႇၼိင်းမွၼ်ႇပူၼ်ႉမႃး တေႃႇထိုင်ၵၢပ်ႈႁဝ်းႁႃးမိူဝ်ႈလိဝ်ၼႆႉ လေႇတ ၼႄႇၶဝ်တိုၼ်းယွႆႇ ၵၢဝ်လွႆသွႆႇႁူမ်ႈပွင်း ႁ်ၢတ်းႁၢင်းသွင်လၼ် ႁူဝ်းႁဵုႇပိုင်ႈၵိုင် လွမ်းၵၼ်

မႃးယူႇယဝ်ႉ၊ လင်ၽေႃႇတူၵ်းၼေၼ်ႉ ႁွင်ႉၸင်းမင်ႇၵလႃႇ (ၸင်းတႆး) လင်ၽေႃႇၵႂၵ်ႇၼေၼ်ႉ ႁွင်ႉၸင်းမိူင်းၼေႃး (ၸင်းၼိူဝ်) ဝႃးၼေႊယူႇယဝ်ႉ။

“□ုႇၵၢမ်ႇမူၼ်ၵၼ်ၵေႃးယႃႇ - တၵ်ႉၵႃႇငတႉၵၼ်လိုၼ်”

ၸင်းတႆးငလႈၸင်းၼိူဝ် သႃႈမၢၵ်ႇၼိူဝ်ယင်းပိူင်ႈ လိုင်ႉၼင်ႇဝႃးၼေၼ်ႉငလႈ မုၼ်လဝ်ႈမၢၼ်ႈ ၵႂ်ႉမႃးၼင်ႈၸင်းမင်ႇၵလႃႇသေ မုၼ်လဝ်ႈတႂ်းၵႂ်ႉလႂ်ႈၼင်ႈၸင်းမိူင်းၼေႃး ပဵၼ်သွင်လႂ်းသိုပ်ႇတၢၼ်းၵၼ်မႃးသေတၵေႃႈ ၽေႃႇတၵ်ႉၵႃႇသတ်ႉထႃးငတႉ ပဵၼ်ၼမ်ႉ ၼိုင်ႈလွႆႇလိုဝ်သေ ႁူမ်ႈၵၼ်လွင်းတင်းသွင်ၸင်း လွမ်းၵၼ်မႃး လႂ်လုဝ်ႈလႂ်လႃတ်ႈ ယဝ်ႉယဝ်ႈ။

“မူဝ်ႈမိူင်းပႂ်ႇလုဝႂ်း - ၸင်းမိူင်းၼေႃးပဵၼ်ၵိူင်းၼျူၵ်ႉ”

ၼႃဝ်းမူဝ်ႈပူၼ်ႉမႃး 38 ပီၼိုၼ်ႈပႃးၼိူဝ် မူဝ်ႈပၢၼ်ၵၢင်းၵိတ်းၵုပ်ႉမိူင်းၵုဝ်းယူႇ ၼေၼ်ႉ ပုၼ်ႈတႃႇၵိူင်းမၢၼ်ႈငလႈၵိူင်းတႂ်းၵုဝ်းၼႂ်ႉ လဝ်ႈ□ုႇတေႃႇၸင်းမိူင်းၼေႃး မီးၵႃ ယႃႇသုင် ပဵၼ်ၵိူင်းၼျူၵ်ႈလူင်ၼိူဝ်ပိူၼ်ႈယူႇယဝ်ႉ။

“ၵိင်းၵိဝ်ႇလုလိဝ် - ႁွတ်ႈတူၵ်းၽိဝ်”

ထိုင်မူဝ်ႈယၢမ်းပဵၼ်သိုၵ်းၵမ်ႇၽေႃႇ ပွၵ်ႈ (2) ၼေၼ်ႉ တူဝ်ႈလဝ်ႈ□ုႇတေႃႇ လႂ်ႈၼႂ်ႉႁုႃႇယူႇလွမ်းဝၢၼ်ႈၼွၵ်းလိုင်ႉပိူၼ်ႈသေငလႈ ပုႉထွမ်ႇၼၢဝ်ႇငၢဝ်းယူႇ၊ ၵမ်ႇပေႃး ႁိုင်သင် ၵျႃႇပၢၼ်ႇငလႈထႂ်းၼဝ် ၵဝ်ႁူဝ်းဝိၼ် မႃးပွႆႇမၢၵ်ႇၽင်း လွမ်းဝၢၼ်ႈလွမ်းဝိင်း ငလႈ တူၵ်းသုႆႇမ်ၼ်ႈ ၼုင်ႈၸင်းမိူင်းၼေႃးသွင်ႁူလုၺ်ႇၵမ်းလိဝ်ယဝ်ႉ။ ႁူလုၺ်ႇၼိုင်ႇ ၵဝ် ၸင်းတၢၼ်းၽေႃႇၵွၵ်ႇလု ႁူလုၺ်ႈၼိုင်ႈလမ်ႉ တၢပ်ႇၸင်းတၢၼ်းၽေႃႇလၢၼ်းလိဝ်ပိတ်ႈ သိင်းယဝ်ႉ။

“ႁူင်းလုသေၵမ်ႇၵုး - လဝ်ႈသြုႇမုးလွၶ်ႇထိၼ်ႈ”

လဝ်ႈသြုႇတေႃုႇလူင်ၶႆႉ ၵသႃၵ်ႈမၶ်းလဝ်ႈ ငၵႇထဝ်ႈယဝ်ႉၵမ်ႇၵုး မ်ဝ်း ၵမ်ႇယႃမ်ႈထူပ်းလုး မႃၵ်ႇၽငိုၼ်းမုးယုႉပ်တ်ႈ ႁူင်းလဝ်ႈၶငေ်ႇၶၶေ်ငလႈ ပ်ၶ်ၵၶ် လပ်းရေုးၵုႇ ၵမ်ႇသၵ်ႉသုႇလူမ်လ်ႇ၊ တႃင်းပ်ၶ်ၵမ်ႇၶျေုႉယွၶ်ႇ၊ ၽွမ်ႉၵၶ်ၡႃမ် ၡႃပ်ႇၵဝ်မုးၶွၶ်းတီႈႁူင်းမိၶ်းႆ႐ွ်း လွၶ်ႇႁူုႇပ်တ်ႈသေ မိူဝ်ႈပီထႆးၶဝ် လၶဝ်ႈမုးၵုပ်ႉ မိူင်းဢိင်းတုင်ၡဝ်းၶၶေ်ႉယဝ်ႉ [1942]။ (ဝႆးၶၶေ်ႉ လဝ်ႈသြုႇတေုႇ ႁူင်းလွမ်မူၶ်း ပ်ၶ်သြုႇတေုႇရိူင်းၶျူၵ်ႈမုးယဝ်ႉ လင်ႇမုးလပ်းသ်ႇ လဝ်ႈသြုႇတေုႇ ႁူင်းလူင်သီရိ ၶေုႇၶႆႉယဝ်ႉ - တီႈတွင်း)

“ၵမ်လီငလႈရိတ်း - လတၶ်းမိတ်း”

ၽွင်းပ်ၶ်သိုၵ်းလူင်ၶၶေ်ႉ တင်းဝႃၶ်ႈတင်းမိူင်း လုသုမ်းၶမ် တုၵ်ႉၶၵၶ် ငတႉငတႉဝုႈဝုႈယဝ်ႉ၊ လိူဝ်းၡဝ်းထူပ်းလုးသိုၵ်းလူင်ယူႇငလႈ ၵမ်ႇတႃႆၵမ်ႇၡႃႆၶႆႉ လႆႈဝုးၵမ်လီငလႈရိတ်းယူႇယဝ်ႉ။ ႐ွ်းၶေုႇ တူလ်းႁူုႇတႃင်းလ်ႇၵေုႈ ပ်ၶ်ၵၶ်လုၡႃမ်း႐ွ်း သေၵမ်ႇၵုး လဝ်ႈသြုႇတေုႇၡဝ်းသမ်ႉမုးလွၶ်ႇထိၼ်ႈ လိူင်ႉၶၶေ်ငလႈ ၽူႈလ်ႇၵေုႈ ၵမ်ႇပျေုႇ သမ်ႉပေုးမွင်သေုႇၡေုႇလူင်ဝႆႉယဝ်ႉ။

“လွမ်းလူလ်ႈမၶ်းထိူၵ်ႈယုႇ - သြုႇတၵ်ႉၵုႇလုးၵၶ်”

ၽွင်းယႃမ်းၶၶေ် ၡဝ်းမုၶ်လဝ်ႈ ယင်းတိူၵ်ႉပ်ၶ်လဝ်ႈသႃင်ႇယူႇငလႈ တၵ်ႉၵုႇ ၶဝ် ၵဝ်ႁူင်းၵႃပ်ႈပၶ် မုၶ်လႃင်းလူင် ၵူးဂုင်ႇၶ ၵၶ်ဝုႈၶၶေ်ႉ ၶငေ်ႈႁူင်းယဝ်ႉ။ မၶ်းလဝ်ႈပ်ၶ်လုႇတိမိူင်းယွင်းသေ မုးၡ်တ်းတငပးလဝ်ႈသြုႇတေုႇယဝ်ႉ ၶႃမ်ႇပ်ၶ်ရ ၡႃၶ်းသေ ႁူုႇသွၶ်းပိင်ႇလုႇတႃင်းတူၵ်း 2 – 3 ပီသေ ပွၵ်းမုးယူႇလွမ်းထိၼ်ႈငလႈ လႆႈသိူပ်ႇၶငေ်ႇႁူင်းၶႆႉယဝ်ႉ။

“ႁွပ်ႇၵမ်ႉၼႂ်ႇပီႈၶၼ်ပၢင် - ငၶေးႁႅင်းမိူၼ်ၼွၵ်ႇၵူၢင်သေထွၵ်ႇ”

မၼ်းလဝ်ႇလႆႇၶင်ႇႁႅင်းသွင်သၢမ်ဝၼ်ႉယဝ်ႉ ၵမ်ႉပျေႃႉသၢႉယၢႉလႆႈ တူၺ်ႇတၢင်း လႆႈၵိတ်ႉၵ်ပ်ႇ ၵမ်ႉၼႂ်ႇလ်ပ်ႇသေပိူင် ႁွပ်ႇပိူဝ်ႇႁႅင်းလုလ်ဝ်ဝႆႉ မီးၸေႃၵ်ႉလ်ဝ်ႁႂ်းသေ ၵဝ်သိၵ်ႇမႆႉသီပေႉၵင်ႇၸေမၼ်းၶေႃႉဝႆႉႁႂ်းငလႇ မၼ်းလင်ႉထိုၵ်ႇလႆႇဝၼ်ႇ ႁႅင်းပေႉမိူၼ် ၼွၵ်ႇၵူၢင်လိူင်ႉၶႆႉ ၵဝ်ၵမ်ႉပျေႃႉ မွင်သေႉၶေႃႉလူင်ဝႆႉငလႇ ၵဝ်ထွၵ်ႇယဝ်ႉဝၼ်ႇၶႆႉ တၵ်ႉၵုႉသတ်ႉထႉတင်းလၢႆၼဝ်ၸွမ်ႉၵၼ်မႉၶၢမ်ႇမႉသီး တွင်းပၢၼ်ႉယူႉၵေႇ တိၼ်း ၵမ်ႉထွမ်ႉလႉလႉ ထွၵ်ႇၵုႉပ်တ်ႇတၵ်ႉၵုႉသတ်ႉထႉၼဝ်သေယဝ်ႉ။

“ၵမ်ႉၼႂ်ႇပၼ်ပဝ်ႉၶၢမ်း - ၶူၵေႉထၢမ်းမႂ်ႉထ်င်ႇ”

ဝၢႆးၶၼ်ႉ တၵ်ႉၵုႉၼဝ် လင်ႉၸိတ်ႇပၢင်းၵဝ် မုၼ်လၢင်းၵွၼ်ႉ ၵူးဝိမုႉလုႉ ၵၼ်ပ်ၼ်လုၵ်ႇပေႇလၢင်းမွင်ႉတိၼ်ႉ ၶၢႆးၸူး ပုႉမၢၼ်ႇပွၵ်ႉတႂ်ႇၶႆႉ ၶင်ႇႁႅင်းထ်င်ႇ ယဝ်ႉ။

“ၶင်ႉႁိုဝ်တေလ်ဝ်းထူး - ပၢႆႇၵူႉယၢင်းပူးပုၼ်ႉယဝ်ႉ”

မုၼ်လဝ်ႇၵွၼ်ႉၶႆႉၵေႇ ပုဝ်ႉသမ်တ်ႉတႉတၵ်ႉၵုႉၼဝ် ဝုႉၶိုင်ႇဝုႉပၢႆႁႂ်း ၵမ်ႉပျေႃႉၵမ်ႉမူၼ်ႇငလႇဝၼ်ႇ ယူႉၶၼ်ႇၵမ်ႉထူးသင်ၶႆသေယဝ်ႉ ၶင်ႉႁိုဝ်တေလ်ဝ်း ထူး ပၢႆႇၵူႉယူႉယၢင်းပူးသေငတႉယဝ်ႉ။ ၵမ်ႉႁိုင်ၵမ်ႉၶၢၼ်း ၵမ်ၸေႇလိူင်သၢင်ႉ ၵၢၼ်း သမ်ႉသ်င်ႇငလႇ လႆႇထူပ်းငတႉပူးငတႉသေယဝ်ႉ ထွၵ်ႇၵူႉပ်ၼ်ၵူၼ်းၵဝ်လုၵ်ႇ ၵဝ်မေး ငတႉၶေႇႁိုၼ်းၶေႇယေးယူႉပုၼ်ႉသေငတႉယဝ်ႉ။

“ၶုရၶၢၼ်းၵေႇယၢပ်ႉ လဝ်ႇသၢင်ႉၶၢပ်ႉတူၺ်းလူး”

ဝၢႆးသေသြုႉတေႃႉလွၼ်ႉယဝ်ႉ တၵ်ႉၵုႉၼဝ်လႆႈယႆႈမုၼ်လၢင်းလူင်ၶင်ႇႁႅင်း ၵေႇ ၵမ်ႉၼၢမ်ႉႁိုင် သမ်ႉထွၵ်ႇၵူႉ ဝၢႆးၶၼ်ႉ ၵူးႁူဝ်းပူင်လႆႈၵပ်းမုၼ်လၢင်းၵွၼ်ႉ ၵူးဝိမုႉလုႉထ်င်းၶႆႉၵေႇ ၵမ်ႉတၼ်းႁိုင် သမ်ႉပၢႆႇၵူႉၶင်ႉၶၼ် ယိၼ်းတၼ်လႆႈၵၼ်

သေယဝ်ႉ ႁၢဝ်ႁၢၼ်းႁေႈယၢပ်ႇ၊ လဝ်ႈသၢင်ႇတၢပ်ႇတူလ်းလူး ဝႆးၶဵ ပူႇသိၼ်ထဝ်ႈ ၶွႆႉတၢၼ်း လင်ႇၵၢပ်ႈပၼ်ႁႄႈႁၢပ်ႇထၢမ်းမႃးလိမ်မိူဝ်ႈပီ 1307 [1945] ၼႂ် ၶႄႉယဝ်ႉ။

“ပၢၼ်လႄႇတိသူၼ်တၢၼ် - ပၢၼ်လုၵ်ႈလၢၼ်ယူႇငလႈ”

ၽွင်းၶႄႉတိုၵ်ႉပၢၼ်လဝ်ႈသၢင်ႇလူင်ယူႇၵွႆးငလႈ ၵမ်ႉၼႆႈႁၢပ်ႉၼၢမ်ႇၵဝ်သေ ႁေႈယႃႇ ႁွပ်ႈၵႃးၶႄႇတၢင်းလၢႆ လိုဝ်ႉၼိုဝ်းသၢႆၵၢႆလၢပ်ႈ ပၢၼ်လႄႇတိၶွင်းဝၢၼ်ႈ တီႈပႃႇ မၢၼ်ႈသူၼ်တၢၼ် ပၢၼ်လုၵ်ႈလၢၼ်ယူႇငလႈ ၵမ်ႇလၢင်ႈငဝ်ႈလႃးလႃး လႆႈယူႇမႃးတေႃႇ ထဝ်ႈ ၶႆႉသေယဝ်ႉ။

“ႁၢင်းလုၽၢႆတၢင်းလၢၼ်း - ႁဵတ်းလူႇတၢၼ်းမႂ်ႇယဝ်ႉ”

ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈလင်ႁၢင်းႁဝ်းၵမ်ႇတိမ်ၵပ်ႉငလႈ မုၼ်လဝ်ႈၶင်ႈႁၢင်းလင်ႇတေ ၵမ်ႇၼၢမ်ႇယူဝ်ႉ ထၢင်ႇၶင်ႇၶႆသေယဝ်ႉ ပေႈၵွၵ်ႇၽေႇထီး လင်ႇၵွၼ်ႁူဝ်တၵ်ႉႁႄႇ သတ်ႉထႃးႁဝ်းၼဝ်သေယဝ်ႉ ငမႃးႁဵတ်းႁၢင်းတၢၼ်းၵွၼ်ႇ လင်တၢင်းလၢၼ်းၶႄႉသေ လူႇပၼ်မိူဝ်ႈ 1308 [1946] ၼႂ် ၶႄႉယဝ်ႉ။

“မိူဝ်ႈလိၵ်ႉၵမ်ႇလႆႈႁူႇ - ႁၢပိင်ႇလၢႇတၢင်းမေႇ”

မိူဝ်ႈပၢၼ်ဢပီႇငလႈသၢင်ႇၵွၼ်ႇ လႆႈယူႇလွမ်းမုၼ်လဝ်ႈမၢၼ်ႈတီႈႁၢင်းမင်ႇဢ လႃႇသေငလႈ ယွႆႇမႃႈလင်ႇလႆႈယူႇႁၢင်းမိူင်းၶေႃးယဝ်ႉ၊ ၽွင်းယၢမ်းမုၼ်လဝ်ႈ ၵူးၵုင်ႇၶငလႈၵူးဝိမႃႇလႃႇၼဝ်ၶင်ႈႁၢင်းယူႇၶႄႉ ယွၼ်ႈႁူႇသွၼ်လိၵ်ႈတီႈမိူင်းၵႆ ယူႇႁေႈ ငမႈငလႈပီႈၶွင်ႉၼဝ် ၵမ်ႇပၼ်ႁူႇလႃးလႃးႁၢမ်ႈသီးတႃး ႁွင်ႉႁႆႈ တိုၼ်းၵမ်ႇ ပၼ်ႁူႇလႆႈၶႄႉယဝ်ႉ။

“ပ်ႅခ်ၵျႃခ်ႈသႂင်ဝႃႉ - ၸင်ႉလႅဝ်းၵႂႃႇႁၢႆးသၢင်”

ႁႂပ်ႇၶႆၶႆၼ၊ လႄႈပ်ႅခ်သၢင်ႉပုံႈႁႂင်း (2) ပီ ၸင်ႉပ်ႅခ်ၵျႃခ်ႈၶင်ႈႁႂင်းထႅင်ႈ (2) ဝႃႉယဝ်ႉႁႂၶ်ႉ ပေႈၼမႈၵူၺ်ႉထီး ၸင်ႉၼၢမ်ႉထုၵ်ႈ - ၵူးလုင်းသႅင် ႐ူဝ်ႈၼွင်ႉၼ၊ တၵ်ႉၵျႃႉတင်းလႂ်ၶႂ်းဝၢၼ်ႈ ၸင်ႉၼၢမ်ႉလွႆႈ - ၵူးႁႂၢႈတေႃႉမျႃႁၶ်ႉၸင်ႉၼၢမ်ႉၵၢပ်ႈ ၼလႈလႄႈၵႂႃႇႁၢႆးသၢင်လိၵ်ႈမိူဝ်းပီ 1311 [1949] ၼႆ လိူၶ်ၸဵတ်းၶႆၶ်ႉယဝ်ႉ။

“ၸဝ်ႈမိူင်းၶၢဝ်းၵူၼ်ႉၵႂႃႇ - မင်ႉၵလႃႉယင်းမီး”

ႁႂပ်ႇပိူဝ်ႈၵႃၵျူဝ်ႈႁူဝ်ႈၵႂႃႇသႂင်ႁႂင်းဝႆႉၼလႈ မုၶ်ၸဝ်ႈၵႂၶ်ႉ ႁႂင်းမိူင်းၶၢဝ်း ၵူၼ်ႉၵႂႃႇသၢင်လိၵ်ႈသေၵေႈယႃႉ မုၶ်ၸဝ်ႈလုင်ႁႂင်းမင်ႉၵလႃႉယင်းမီးယူႉသေ ၵမ်ႉၵႈ ၸဝ်ႈသၢင်ႉလုင်ၶႆၶ်ႉတႃႉဝုၶ်ႉၵေႈၼၢမ်ႉပွႆႉႁႂင်းပႈထႅင်ႈၼလႈ တၵ်ႉၵျႃႉၼဝ် လႄႈၵတ်းယၢၶ်လွႆယူႉယဝ်ႉ။

“မိူဝ်ႈၵေႃႉၸၵမ်ႉၵၢၶ်း - တေၵွင်ႉတၢၶ်းလိူင်ႉပိူၶ်ႈ”

ၵႂႃႇႁၢႆးသၢင်လိၵ်းဝႃႈၶႆသေတႃႉၵေႈ ႁႂပ်ႇပိူဝ်ႈၵႃသၢၵ်ႈယွႆႉသၢဝ်းပႂ် ၸမ်ပ်ႅတ်ႈ လႂ်ယဝ်ႉၵေႈပိူင်ၶိုင်ႈ၊ ႁႂပ်ႇပိူဝ်ႈယိၶ်းပိူၶ်ႈၵုပ်ႉပိူၶ်ႈလၢတ်ႈဝႃႈ သႂၶ်ယၢပ်ႉ ၶႄႉၵွင်ႉယၢပ်ႉၶႄႉ ၵမ်ႉငႂ်ႈသေၵိတ်းၶႆၵေႈပိူင်ၶိုင်ႈ ၵမ်ႉပႂ်ႉယၢမ်ႈသႂၶ် ၵမ်ႉ ပႂ်ႉယၢမ်ႈႁၶ်ပိူၶ်ၵွင်ႉၵေႈတီႈၶိုင်ႈၼလႈ မိူဝ်ႈၵေႃႉၸၵႂႃႇသႂၶ်ၼတႉ ၵမ်ႉၵၢၶ်း တေၵွင်ႉတၢၶ်းသင်သေၵိတ်းၵမ်းလႅဝ်ယဝ်ႉ။

“ၶႂ်ႈလႄႈၼလႈၼတ်းလွႆ - ၵွင်ႉပီလွႆယေႈပွၵ်ႈ”

ၵမ်ႉၵၢၶ်းသေတႃႉၵေႈ ႁႂပ်ႇပိူဝ်ႈၶႂ်ႈလႄႈပိင်ႉလၢႉၼလႈ ၼတ်းလွႆၵျူဝ်းလႃး သႂၶ်လွမ်းပိူၶ်ႈၵႂႃႉတိၵ်းတိၵ်းၼလႈ ယေႈပီလွႆယေႈပွၵ်ႈ လႄႈၼဝ်ႈပွႆႈပျိၶ်ႉပွႆးတွပ်ႉ လိၵ်ႈမိူင်းယွင်ႈ႐ူလၢႆႉၶႆၶ်ႉသေ ၵွင်ႉလွမ်းပိူၶ်ႈယူႉႁူးပီယဝ်ႉ။

“ယေႈၵွင်ႇယေႈလီသွၼ် - ၽိူဝ်ႇဝၼ်းၵွၼ်ၼိုင်ႇသဵင်ႈ”

ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈၵွင်ႇလွမ်းယူႇႁူႈပီၶေၼ်ႉၼလႈ လင်ႇၶႆႈလွႆႇၵူၼ်ႉၽိူဝ်ႇ မိူဝ်ႈၵၼ်ပူၼ်ႉမႃး ယၢမ်းဝေးလႃးၵႃၼိင်ႇ သုမ်းသဵင်ႈပဵတ်ႈလႆႇလႆႇ ၵမ်ႇမေႃၵမ်ႇၵွင်ႇသင်ၶေၼ်ႉသေ ၼလႈ လင်ႇၶႆႈသွၼ်ၶႆႈၵွင်ႇထဵင်ႈယူႇတိၵ်းတိၵ်းသေ ၵမ်ႇမီးလွၵ်ႇၶႆႈပွၵ်ႈၼိုၼ်းငႆႈငႆႈ ၶေၼ်ႉယဝ်ႉ။

“ယေႈသွၼ်ယေႈၼၼ်းၵွင်ႇ - ထိုင်ၽဵဝ်ပွင်ႇတၢၼ်ႈလူင်”

ႁွပ်ႈၵၼ်သိုပ်ႇသွၼ်ယူႇတိၵ်းတိၵ်းၶင်ႇၶေၼ်ၼလႈ ဝႆႉၶေၼ်ႉလၼ်ႉလိၵ်ႈပွႆး ယွင်ႈႁူလ်ႇႁူလ်းၵမ်ႇၵႃး လႆႈၵွင်ႇပႃးလၼ်ႉလိၵ်ႈပွႆႈၵလူဝ်းယၶေၼ်ႉထဵင်ႈယူႇယဝ်ႉ၊ ႁွပ်ႈၶေၼ် တူဝ်ၵႂၼ်းလႆႈႁူမ်လူမ်းႁွႆႈၵမ်ႇၵႃး တၵ်ႉၵျႇသတ်ႉထႃးၵႂၼ်းၶဝ်ၵျေႈ ယိၼ်း လူမ်းလွမ်းသေယဝ်ႉ လွႆႈထဵမ်ပၼ်ၵႂၼ်းမႃးလိူဝ်ၵဝ်ႇယဝ်ႉ။

“ပေႃးၵမ်ၵႂၼ်းယင်းထိူၵ်ႈ - လႆႈၽလ်ႇတိူၵ်ႈသေၵမ်း”

ၽွင်းၶေၼ်ႉ သၢႇသၶျေႇလမ်တေတူၵ်းၼိုင်ႈၼလႈ ၵႆႉလႆႈယိၼ်းဝျေႈ ပိူၼ်ႈတေၵ်ႈတ်းတီႈမၢတ်ႈတီႈတွင်း ၵၢၺ်င်းသၢႇသၶျေႇတူၵ်းၼိုင်ႈၶေၼ်ႉသေ သိုပ်ႇသၢႇ သၶျေႇႁူႇၶွၼ်းမိူင်းၽွင်မိူင်းမၼ်းၶႆၼလႈ လင်ႇမီးလေႇတၶျေႇ သတ်ႉထျၢဝ်သႂ်သေ ၼလႈ ၵႆႉၵႆႉၵတိၵ်ႉထၢၼ်ႇသုတွင်း မုင်ႈမွင်းတိူင်ႇၵၢဝ်ႇဝျေႈ - ပေႃးဝျေႈ ႁုသူဝ်ႇၵမ် ၵႂၼ်း ဩျႇတၵ်ႉၵျႇယင်းထိူၵ်ႈၶႆလိုင် ႁွႆႈလႆႈၵွင်ႇတၢၼ်းသုတ်းသေၼလႈ တၼ်းၼိုတ်း ၽလ်ႇတိူၵ်ႈသွၼ်လိၵ်ႈ မိူဝ်ႈသၢႇသၶျေႇတူၵ်းၼိုင်ႈၶေၼ်ႉသေၼတႉၼတႉသေၵမ်းဝျေႈၶႆ ဝႆႉလွႆၵမ်ႇလူင်ၵမ်ႇလိမ်းသေ ၶတ်းလွႆႁျူဝ်းလႃးလွမ်း ႁွႆႈပေႃးၵိုင်ႇလိပ်ႈႁွမ်းသုတွင်း ၶေၼ်ႉယူႇတၢႇသေႇယဝ်ႉ။

“ၵမ်ႇလႆႈလၢတ်ႈမွၵ်ႇ - ႁျွင်းလင်ၵွၵ်ႇ”

တေၶုၺ်ႇတိူၵ်ႈသွၼ်လိၵ်ႈယိၼ်ႈဝႃႈၼႆ ႁျွင်းယင်းပႆႇတီႉမ်ၶၢပ်ႈ လင်ၶၢႆႇၵွၵ်ႇ ပႆႇမီးၽႂ်ၶိုၼ်းၵ်ႇတ်းၼလႈ မုၼ်လဝ်ႈၵမ်ႇလၢတ်ႈၵမ်ႇမွၵ်ႇသေၵေႈယႃႇ ပေႈလၢင်း တႃႇမိ ၼမႈလၢင်းၵူဝ်းၶမ်းၶဝ် မီးလေႇတၶျေႇသေ ၼိုၼ်းၼမႈၵ်ႇတ်းလူႇဝႆႉ ၵွၼ်တၢင်း ယူႇယဝ်ႉ။

“ႁူၺ်ႈၶၢမ်းၵေႈႁၢႆႇယွၵ်ႇ - ႁျွင်းၵေႈႁၢႆႈမွၵ်ႇ”

ပေႈၼမႈၵွၵ်ႇထီးၶဝ်ၵေႈ လႆႈႁူႉဝႃႈ တေၶုၺ်ႇႁျွင်းၶၼ်ၼလႈ တၵ်ႉၵႃႇၵူၼ်း လူင် ယွင်ႈႁူၺ်ႇၶဝ် တေၵ်ႉလႆႈမႃးထင်မႃးၶွၼ်းဝႃႈၼႆ လင်ႇၶၼ်ႈယႃႉႁူၺ်ႇၵဝ်ႇ ၵွၼ်ႇၶၼ်ႉပ်ႉတ်ႈသေ ၵ်ႉတ်းပ်ၼ်ႁူၺ်ႇၼ်းမွၵ်ႇ လင်ယွၵ်ႇလင်လူင်ဝႆႉယဝ်ႉၵမ်ႇၵႃး လီၼ်း လႃးထိုင်ပွင် ႁျွင်းလင်ႁွင်ႇၶၼ်ႉ သမ်ႉၵဝ်ႇၶျေႇၵႃလႃးၼလႈ ပႆႇၼ်မ်ႉပႆႇထူၼ်ႈဝႃႈၼႆ သေ လင်ႇမီးလေႇတၶျေႇငမ်းၵ်ႉတ်းႁျွင်းတၢၼ်း လင်ႁွင်ႇၶၼ်ႉ ပ်ၼ်ၵၼ်မွၵ်ႇဝႆႉထ်ႉင်ႈ ယဝ်ႉ။

“လေႇတၶျေႇၵႁျူဝ်း - သုတ်းသွင်မ်ဝ်းႁွၼ်ႇယဝ်ႉ”

ၶႅ်ႈၶဝလၢတ်ႈၶႅ်ႉ ၵမ်ႇထၢင်ႇတေၵွင်ႇလႆႈသေၵေႈ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈဝႆႉလွ်သတ်ႉ ထႃႇလေႇတၶျေႇယွ်ႇသေၵမ်ႇၵႃး ၶတ်းလွ်ႁျူဝ်းလႃးလွမ်း ၵမ်ႇထၢတ်ႇၶင်ႇၶၼ်ႉ ၼလႈ ၶႅ်ႈၵတင်း (7) ပီ လႆႈႁၢၼ်လီ ၵွင်ႇလၶ်ႉသုတ်း ပွႆးထၢမ်လိၵ်ႈမိူင်းယွင်ႈ ႁူၺ်ႇ ၵၼ်သႅ်င်ႇယႃႇ မိူင်းတႆးပတ်းပိၶ်ႉတင်းသႅ်င်ႈၶၼ်ႉႁွႆးၵမ်ႇၵႃး (ငယ် - လတ် - ကြီး - စာချ-ဓမ္မာစရိယ) လၶ်ႉလွမ်ၵလူဝ်းယလူင်ၶၼ်ႉၵေႈ လႆႈၵွင်ႇသုတ်းၼလႈ။

“သႃႇသၼေႃႇတူၵ်းၶိုင်ႈ - လႆႈတီႈပိုင်ႈႁၢင်းသွၼ်”

ပေႃႈၽွၵ်ႇထီးငလႈၵႃႈပီးၵႃႈၶွင်ႉတၵ်ႉၵႃႇႁဝ်းၶဝ် လင်ႇတေႃႇႁပ်ႉႁူႇပၢင်း မၼ်လဝ်ႈ တီႈမိူင်းယွင်ႈႁူလ်ႇသေ ၶိုၼ်းပွၵ်ႈမႃး မိူဝ်ႈလိူၼ်ၸဵတ်း ပီ 1318 [1956] ၼႆ ယဝ်ႉ။

ၵၢၼ်ႁူပ်ႉႁႃႈၶဝ်ႈ ပေႃးၵမ်ႈသၢင်ႇထုၵ်ႇလိုင် လႆႈႁူပ်ႉႁႃႈယေးႁၢင်းၶိူင်ႈၵေႃႈ ပဵၼ်ယၢပ်ႇ တၵ်ႉၵႃႇဝၢၼ်းပႃႇမၢၼ်ႈသီႇၵႃႈယၢတ်ႈႁဝ်းၶဝ်ၶႆႈ ယႃမ်းလႆႈထၢမ်းၺႃပ်ႇႁူပ်ႉႁႃႈမႃး သွင်ႁၢင်းလီမ်မိူဝ်ႈလွႆငလႈ ၵႃႁျူဝ်းမၢၼ်းပၢၼ်မႃးၵေႃႈလႆႈဝႃႈ ႁဝ်းသြႃႇတၵ်ႉၵႃႇသုတွင်းပေႃႉထူၼ်ႈတီမ်ၵေႃႈပိၼ် ၵိင်းၵိဝ်ႇလႃႇတႃႇသႃႇသၼေႃႇ ထုၵ်ႇလႆႈႁိူဝ်ႈႁိူင်း ပိူင်းသုၺ်ၶွင်းမိူင်းႁဝ်းၵေႃႈလူႈ ႁဝ်းသြႃႇတၵ်ႉၵႃႇၵိင်းတုင် ထုၵ်ႇလႆႈပျူလုယူၵ်ႉယွင်ႈ သႃႇသၼေႃႇပၼ်ၵိူင်းလွႆႈထိမ်ၵၢၼ်ႁူႇၵေႃႈလိုဝ်ႈငလႈ ထိုင်ဝၢႆးၽွၵ်ႇဝႃႇမႃး (သိပ်းဝႃႇၵေႃႈတီမ်) လင်ႇလႆႈၵွၼ်ၵၢၼ်ၽုလ်ႇႁၢင်းမိူင်းၶဝ်း ၶိုၼ်ႈပိၼ်တူၵ်းသွၼ် လိၵ်ႈ ထမ်ႇမေႃးတယ မိူဝ်းပီ 1318 [1956] ၼႆ လိူၼ် 12 မႂ်ႇ, 2 ၶမ်ႈ ဝၼ်းတိတ်ႉသေ ငတႉယဝ်ႉ။

“ပွႆးၽုလ်ႇႁၢင်းယၢတ်ႇၶမေႃႉ - ၽူႈလွႆႈၵမ်ႉၶႆႈလိုင်”

မ်ၶၼ်ႈမိူဝ်ႈပေႃႈၽွၵ်ႇထီးႁဝ်းၶဝ် ဝႃႇလႆႈပွင်ပိၼ်ယူႇၸွႆးၵမ်ႇၵႃး လႃႇမိူဝ်ႈလုဝ်ႇ ယၢတ်ႈၶမေႃႉႁၢင်းတၢၼ်း လၢင်ၸွင်ႈၶၼေႃႉ ပႃးထိင်ႈငလႈ ၶဝ်လင်ႇၵဝ်တႃႇဝၼ်ႇၺၢမ်ႇ ၼၵ်ႇ, လိင်ႉလူၵမျူး ၽုလ်ႇႁၢင်းလူႇတၢၼ်းယၢတ်ႈၶမေႃႉပႃးသိင်ႈသိင်ႈၶၼေႃႉယဝ်ႉ။

“ႁုသူဝ်ႇၵမ်ႁဵဝ်းထုၵ်ႈ - ႁၢင်းတူၵ်းလင်ႇတေပိၼ်”

ဝႆးၽုလ်ႇတူၵ်းသွၼ်လိၵ်ႈယဝ်ႉ ပွင်ႇထိင်ႈလိင်းလွႆၵၢၼ်ဝႃႇ ပူၼ်ႉမႃးလၢႆလုဝ်ႈ လၢႆလၢတ်ႈယဝ်ႉၵေႃႈ ၵမ်ႇယၢမ်ႈလႆႈထုပ်းလႃး ၵမ်းၶဝ်ႉႁုသူဝ်ႇၵမ်ႁဵဝ်းၺႃးထုၵ်ႈငလႈ လႆႈထုပ်းလႃးတူၵ်းသွၼ်လိၵ်ႈၶဝ်ႉယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈၶၼေႃႉ လုဝ်ႇၽွမ်ႉၵၢၼ်လွႆႈထိမ် ပၼ်ၵိူင်း ႁူႇငတႉငတႉၶဝ်ငလႈ။

“ၽွႆႉၵႂ်တ်းလုမ်းၵႂ်တ်းမူႇ - ၸွႆႈလူႇပၼ်ၵႂ်င်း”

လင်တေၽွမ်ႉၵၼ် ၸတႇတၢင်းၵတိၼ်း ထမ်ႇမေႃးတယၵျႇရိသေၵမ်ႇၵႃး ၽူႈလၢႆးၶဝ်ၽွႆႉမူႇလုမ်းၵုပညာၵျႇ ၽူႈယိင်းၶဝ် ၽွႆႉၵႂ်တ်းမူႇလုမ်းၶေႃင်းဝိသျႇၶျႇၸလႈ ၶေႃင်းထမ်ႇမလၵ်ႉၵျျႇသေ ၸွႆႈထိမ်မး ပတ်းပူလုမ်းလႃးပၼ်ၵႂ်င်းမး လူႇတၢၼ်းၵမ်ႉ ထွၵ်ႈမး ၵမ်ႇၶၢၼ်ႉၵမ်ႇၵၢၼ်ႉ မိုၼ်ၶင်ႇၵၼ်ယွင်ႈယေး ၵၢမ်းၵေႃးဝံႉၶႂ်းမိတ်ႉ တျႇလၢၵ်ႈသွင်ႇထမ်ႇမေႃးတယလျႇလွင်ႇဝျႈ ၽူႈယိင်းပွၵ်ႉလူင် ၶဝ်ၵေးသူင်။ ၽူႈယိင်း သူၼ်တၢၼ် ၶဝ်ႁူႉၵၢၼ်။ ပွၵ်ႉသေးတၢၼ်းၶႅ ၶဝ်ၵေးၵံႉ။ ပွၵ်ႉတႂ်ႈၶႅၵေး ၵမ်ႇ တူၵ်းယေး။ ဝတ်ႉၵိၼ်းၶႅၸတႉ ၵမ်ႇလေႃၸလႉ ၵူၼ်းၸၵႇသေလၢႆ ၵမ်ႇလႆႈၵၢႆ ၶႅၶၼ်ႉယူႇၸတႉၸတႉယဝ်ႉ။

“ၵၢၼ်လီသျႇသၶေႇ - မၼ်းသိၼ်ႇယျႇတင်းမိူင်း - ယျႇပေလိူင်းၵွႆလျ”

ၵၢၼ်တိူၵ်ႈသွၼ်လိၵ်းပရိယတ်ႉတိၶႅ ပိၼ်ၵၢၼ်သျႇသၶေႇၸတႉၸလႈ ၵဝ် ထိမ်လဝ်ႈၽလူင် လဝ်ႈၶမ်းသိူၵ်ႈ မိူင်းယွင်ႈႁူလ်ႇ ၵၼ်မေးၸွႆႈၽုလ်ႇၶျင်းၶၼ်ႉ ၶျႇ လဝ်ႈၽလူင်သူမ်လိတ်းၸလႈလဝ်ႈၸမႈတေႃႇမၵျတေႇဝီႇ၊ ၸမႈလဝ်ႈဝုၼ်းယူင်း၊ လဝ်ႈမွမ်ႇၵဝ်ႈမိူင်းလိူဝ်းၶႅ ပိၼ်ငဝ်ႈႁူမ်ႈၶဝ်ႈပိင်ႇလျႇသိ သူႇတေႃႇၶွင်း ၶျင်းၵူးၽြေး တၵ်ႉၵျ၊ တၵ်ႉၵျႇၽူႈမီးလဵၵ်လီလဵၵ်မိတ်ႈၶဝ် ၽွမ်ႉၵၼ်ၶၼုဝ်းသေႃႇၶျေးလၢတ်ႈပၼ်ၵႂ်င်း ၵၼ်ဝျႈ ထိူၵ်ႈႁဝ်းၸလႈလင်ႇထူပ်းလႃး မၼ်းသိၼ်ႇယျႇႁဝ်းႁႃးတင်းမိူင်းယူႇယဝ်ႉ။ ယျႇပေဝံႉလဵၵ်ၽိတ်းလဵၵ်ပိူင်ႈ ယျႇပေဝံႉလဵၵ်ႁၢႆႉလဵၵ်လိူင်း ၸွႆႈထိမ်ယုၵ်ႉယွင်ႈလွမ်းၵၼ်ၶျႇ တင်းမိူင်းသေၵမ်းၶႅၸလႈ ၶႂ်းဝၢၼ်ႈႁွႆႈၵမ်ႇၵႃး ၶွၵ်ႈဝၢၼ်ႈမေးၸွႆႈထိင်ႈယူႇႁူႈသမ်ႇ ႁူႈပိူင် ႁူႈလိူဝ်ႉႁူႈမိဝ်းၸလႈ လႆႈၵုသူဝ်ႇၵၵျူဝ်းလွမ်းၵၼ်ယူႇယဝ်ႉ။

“ပူႇလွႆလၢႆးၶုတ်းၵေႈ - လူႇၶမ်ႉဝေႇၵမ်းလိဝ်”

ဝၢႆးၽုလ်ႇၶျင်းယဝ်ႉႁူႉဝႈသင်ႇၶျႇ ၶၢၼ်လဵၵ်တုၵ်ႉၶယွၼ်ႉၵမ်ႇမီးၶမ်ႉၶၼ်ႉ ၶေႇၶႅၸလႈ ပေႈၵွၵ်ႇထီးၶမ်းလူႇၶေႈလိၼ်တီႈလေႈသူၼ်မၼ်းသေယဝ်ႉ

ၺုပူႇလွႆၶေႃင်းၸွမ် လွမ်တွင်းမၢႆးၼၢမ်ႇပဵၼ်တၵ်ႉၵႃႈၶုတ်းၶမ်ႉဝေႈၵေႈၵုတ်ႇ (လိၵ်ႉ 10 ဝႃး ပၢႆႈမိူပ်ႈ) သေငလႈ လူႇတၢၼ်းၶမ်ႉဝေႈႁမ်းလီဝ်ယဝ်ႉ။

“ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈၶမ်ႉမႆႉၼွၵ်ႈ - ယၶုတ်းငမးလူႇထင်ႈ”

ဝႆးလူႇယဝ်ႉဢၢမ်ႇပေႃးရှိုင်ၶၶေၼ်ႉ ၶမ်ႉမၶၼ်းဢၢမ်ႇမူၶ်လွႆ ဢၢမ်ႇပေႃးလွႆ ႁႆႉ ၼွၵ်ႈၶျေႇငလႈ ႁူၶ်းလူင်ၶဝ် လင်ႇဢၢဝ်ငိၶ်းဢၢတိၶ်းၺဝ်းထုၵ်ႈသေငမးယၶုတ်းၶျၵ်ႈ လူင်းၼွႆႈလိၵ်ႉ (13) ဝႃး ၵေႃႇဢုတ်ႇပႃးလူထင်ႈ လင်ႇဢၢမ်ႇၼွၵ်ႈသေပီ လႆႈလွႆႉလီတေႃႇ လူဝ်ႈၶေႉယဝ်ႉ။

“ဢူးလုင်းသၢင်ၶၢမ်ႇလူႇ - ၼွတ်းတီႈယူႇႁူၺ်ၼ်းၶွၶ်း”

တၵ်ႉၵႃႇဢူးသၢင် ရှူဝ်ၶူင်ႇၶေႉ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈမီးလေႇတၶျေႇၶႆႈပၶ်ၼွၵ်ႈယုၵ်ႉယွင်ႈ သႃႇသၶျေႇငတႉငတႉငလႈ ႁူၺ်းဢၢမ်ႇလီ ႁူၺ်းဢၢမ်ႇမီးၵေႈဢၢမ်ႇပၶ် သင် ပေႃးမုၶ်လဝ်ႈၶတ်းလွႆၼွႆႈဢွင်ႇလိၵ်ႈငတႉသေ မႃးၽုလ်ႇႁူၺ်းငတႉၶေႉလိုင် ၶျႈတၵ်ႉၵႃႇႁွႆႈမိူင်သေၼွတ်းလူႇ ဝႃႈၶေႉပၶ်ၼွၵ်ႈဝႆႉငလႈ လင်ႇလီဝ်းဢွင်ႇယဝ်ႉ၊ ႁွႆႈၶျေႇ ယင်းပႆႇတၶ်းလႆႈၽုလ်ႇႁူၺ်းငလႈ ဢၢဝ်ၽဝေပျူင်းသီင်ႈႁမ်ၵျႇပ်တ်ႈၺဝ်းသေယဝ်ႉ။

“လုၵ်ႈမေးရှူမ်ႈႁၢမ်း - ဢၢမ်ႇပၶ်ၺႃမ်း၊ ပိၵ်ႉသမ်ႉဝႃႈတႆႇ - ဢၢမ်ႇယဝ်ႉလႆႇ”

တၵ်ႉၵႃႇလုင်းသီင်ႈႁမ်ၵျႇသေတႃႉၵေႈ ငမႈဢွၵ်ႇဂူဝ်းလိင်ႇငလႈ ပေႈဢွၵ်ႇ ဢူးသႆႇၵ်ဝ်ႈငမႈဢွၵ်ႇၶေႃင်းသီင်ၽူးၶဝ်လၵျႇ ႁႈပၶ်လုၵ်ႈမေးပီးၶွင်ႉတင်းသီင်ႈ ၽွမ်ႉႁၶ်ရှူမ်ႈႁၶ် ဢၢမ်ႇပၶ်လုတ်ႈပၶ်ၺႃမ်းသေငလႈ ဝႆးၽုလ်ႇႁူၺ်းငတႉယဝ်ႉ ၶၶေၼ်ႉ ဝႆႉလေႇတၶျေႇယႆႈ ၼွတ်းမွႆႇႁူၺ်းလူင် တၢမ်ၶင်ႇဢၢလူဝ်ႇမုၶ်လဝ်ႈႁျူၵ်ႈၶၶေၼ်ႉ သေ လူႇလွမ်းပၶ်တၵ်ႉၵႃႇလူင် ဢူးလုင်းသီင် လင်ၶိုင်ႈႁမ်းလီဝ်ငတႉယဝ်ႉ။ (ၸွင်ႉႁူၺ်း ဢူးလုင်းသီင်ယူႇယဝ်ႉ)

“လီၵ်ႈသေယဝ်ႉလင်ႇယႂ်ႇ - ၵဝ်ႇသေယဝ်ႉလင်ႇမႂ်ႇ”

မိူဝ်ႈပထမ လၢႆးၼမ်ႉႁၢင်းငတႃႉ မီးၶေႃႈလိဝ်ႁႂ်း လီၵ်ႈဝႆႉသေၵေႃးယႃႇ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈမီးၵၢၼ်သႃႇသၼႄႇငလႈ တၢၵ်ႈၵႃႇၶဝ်မီးလေႇတၼႄႇငမႈၽိတ်းငလႈ ယႂ်ႇမႈတိမ်မႈ သေတၵေႈ ႁၢင်းတၢၼ်းလင်ၶႅ်ႇတူၵ်းသမ်ႉၵဝ်ႇၼႄႇငလႈ။

“ပေႈၵွၵ်ႇထီးၶမ်းၵူႇ - ႁၢတၢၵ်ႈၵႃႇလင်တူၵ်း”

ပေႈၵွၵ်ႇထီးၵမ်ႇၵူဝ်ၵမ်ႇၵႂႃသေ လင်ႇၵူႇလိူၵ်ႈႁႃ တၢၵ်ႈၵႃႇၵၼ်မီးလေႇတၼႄႇပ်ၼ်လႆႈၼၼ်ႉ ၵူႇၵႈၵူဝ်းၼူဝ်းသေႃႇ ပိုင်ႈၵိုင်မ်ၼ်ႈ တၢၵ်ႈၵႃႇလုင်းသိင်ဝုၼ်း ထဝူင်း တၢၵ်ႈၵႃႇမလူင်ၼေႃင်းမုၵ်ႉ ၼေႃင်းထဝ် [သဝ်]ၶမ်း ႁူဝ်ၶူင်ႇၶဝ်မႈၽိတ်းတၢၵ်ႈၵႃႇ သတ်ႉထႈ လင်တၢင်းတူၵ်း ၽိူႈပ်ၼ်သွင်လၼ်ႉၵွၼ်ႇဝႆႉသေ လဝ်ႈသၢင်ႇၶဝ်လႆႈယူႇလႆႈ ၼွၼ်းၼိူင်းမၼ်းမႈၼႄႉယဝ်ႉ။

“ႁၢင်းလင်လၢၼ်းၼႄႉ - ပ်ၼ်ၼႄဝႆႉ၊ မၼ်းပႆႇသေႇၶျူႇ - ငမႈထိင်ႈဝႃႇ”

ႁၢင်းတၢၼ်းၵွၼ်ႇၶႅ်ႇတၢင်းလၢၼ်း ၵၼ်ပေႈၵွၵ်ႇထီးၵွၼ်ႁူဝ်ငမႈၽိတ်း ဝႆႉမိူဝ်ႈ 1308 [1946] ၶုၼ်ၼၼ်ႉ ၵမ်ႇမိူၼ်ပိူၼ်ႈသေယဝ်ႉငလႈ လွမ်တူလ်းၵမ်ႇ သေႇၶျူႇ ၵႂႃတၢၵ်ႈၵႃႇမိူင်းၵႆႉ ၵမ်ႇမိူၼ်လ်ႂႁဝ်းတိုဝ်းၼႄသေငလႈ ပေႈၵွၵ်ႇထီးငလႈ ၵူးႁႂ်ႇ ၵူးၵျၼ်ႇလၵူႇ ၵူၼ်းလူင်ၵတိၼ်းႁဝ်းၶဝ် လင်ႇၵဝ်ငိုၼ်းၵတိၼ်းထုၵ်ႈ ၽိတ်းမႂ်ႇထိင်ႈ ၽိူႈပ်ၼ်သွင်လၼ်ႉၵွၼ်ႇဝႆႉသေ လူႇတၢၼ်းထိင်ႈယဝ်ႉ။

“တၢၵ်ႈၵႃႇလိူဝ်းႁူႉလွင်ႈ - လူႇလွမ်းႁွင်ႈမၼ်းၵဝ်”

1 - ႁွင်ႈမုၼ်လဝ်ႈၼွၼ်းၼၼ်ႉ ပ်ၼ်တႃႇၼၵူးႁွင် ၵႈသူၵ်ႇငလႈ ၼေႃင်း ထဝ်ၶမ်း ႁူဝ်ၶူင်ႇ ၶဝ်ၶူဝ်မေးလူႇငလႈ သိင်ႈယူႇသၢမ်ႁိင် (3000) ယဝ်ႉ။

2- ႁွင်ႈမုၼ်လဝ်ႈၼင်ႈၼၼ်ႉ ပ်ၼ်တႃႇၼ မႁၢတၢမ်ႇ ၵူးယီႈတိပ်ႉ ၼေႃင်းတိပ်ႉ ဝၼ်း ၵႈသူၵ်ႇလူႇငလႈ သိင်ႈငိုၼ်း သၢမ်ႁိင် (3000) ၼင်ႇၵဝ်ႇယဝ်ႉ။

လိူဝ်သေၶေႃႈ ပဵၼ်ၸိူင်းၵတိၼ်းၼလႆးတႃႇၶတေင်းလႆႈယဝ်ႉ။

“ၵူးႁူဝ်ႈ, ၵူးႁၢၼ် - ၶဝ်မီးလၢၼ်ႇ၊ တီႈၶွၼ်းမၢၵ်ႇလဝ်ႈ - ၸၵ်တ်းလူႇယဝ်ႉ”

လဝ်ႈသြႃႇတေႃႇမိူင်းၵၢၼ်ၶဝ်လဝ်ႈ တေလႆႈႁူႉမႃးပွႆးထၢမ်လိၵ်ႈယူႇႁူႈပီၼလႆႈ တီႈယူႇတီႈၶွၼ်းလီသမ်ႉပႆႇမီးသေယဝ်ႉ ၵူးႁူဝ်ႈတေႃႇမျူႉၵၢၼ်ႇ၊ ၵူးႁၢၼ်ႇတေႃႇမျူႉႁိူဝ်ႇ ၶဝ်ပီႈၶွင်ႉသေးတၢၼ်းလူင်ၶႆႉ လင်ႇမီးလေႇတၶျေႇပွင်းၵၼ်ၸၵ်တ်းႁူင်း (ဢႃၵၼ်ႈ) လူႇမိူဝ်ႈပီ 1320 [1958] ၶုၶေႃႉယဝ်ႉ။ လူႇပႃးတင်းၽျေႈသိူဝ်ႇၽျေႈႁူမ်ႇၶူဝ်းၶွၼ်း ႁူႇ တင်ႇၵ လပွႆး ၼိူင်ႈပရိၽေးၵ ၼႂ်ႈတိမ်ဝံႉယူႇယဝ်ႉ။

“လင်ႁူင်းမၽြေး - ၵဝ်လိၵ်ႈမုင်းပႃးထိင်ႈ”

ႁူင်းတၢင်းလိပ်ႈသီႇၽၢႆႇၶေႃႉ လႆႈငမးယဝ်ႉသေတႃႇၵျေႈ ႁူင်းမလူင်လင်ၵၢင် ၵၼ်မုင်းၽြေးၶေႃႉ ယင်းပႆႇလီငလႆႈ ပေႈၽျူးၵၢင်ၶွႆႉ ၶေႃင်းယူင်းငလႆႈၵတိၼ်း ပွင်းၵၼ်မိူၼ်းငမးၵဝ်လိၵ်ႈၽိူၵ်ႇမုင်းလူႇပႃးထိင်ႈယဝ်ႉ။

“လဝ်ႈၽလူင်ႁူႉလွမ်း - ၸၵ်တ်းႁူင်းသွမ်းလူႇထိင်ႈ”

တႃႇတေပဵၼ်တိူၵ်ႈသွၼ်လိၵ်ႈၶႆႉ လႆႈပိုင်ႈၵိင်ၵႃးႁူဝ်းလဝ်ႈၽလူင် သူမ်လိတ်းႁဝ်းပဵၼ်ငဝ်ႈသေ လွႆႈထိမ်ပၼ်ၵၢင်းမႃးယူႇႁူႈပိုင်ပိူၶင်ႇၶေႃငလႆႈ ၽၺ်ႇ ႁူင်းယဝ်ႉလႆႈမႃးသွင်ပီပႆႇ တီႈသင်ႇၶႃႇတင်းလႆႈသုင်းသွမ်းလင်ၶိုင်ႈႁင်းႁွႆးမၼ်း ယင်းပႆႇမီးငလႆႈ ပေႈၵွၵ်ႇထီး လင်ႇႁူႇႁၢယွၼ်းမံႉပဝ်း တႃႇၸၵ်တ်းႁူင်းသုင်းသွမ်းႁဝ်း ၶေႃႉငလႆႈ ၵမ်းၶေႃႉ တၵ်ႉၵႃႇတေႃႇလဝ်ႈၽလူင်သူမ်လိတ်း လင်ႇလႆႈႁူႉလွမ်းယဝ်ႉ မီးလေႇတၶျေႇ ၶၢမ်ႇပဵၼ်တၵ်ႉၵႃႇၸၵ်တ်းႁူင်းသုင်းသွမ်း လူင်လင်ၶိုင်ႈသေ လူႇထိင်ႈ ငလႆႈလႆႈပိုင်ႈၵိင်မႃးတေႃႇထိုင်မိူဝ်ႈလိဝ်ၶႆႉယဝ်ႉ။

“မင်ႇၵလၢႆႇမူင်းၶဝ် - ဢမ်ႇလူဝ်ႇၼၢႆးထိင်ႈယဝ်ႉ”

ဝၢႆးၾုလ်ႇႁူင်းယဝ်ႉလႆႈသၢမ်သီႇပီၶၢဝ်ႉ မုၼ်လဝ်ႈၵူးပေႃႇ (ဦးနေမိန္ဒ) ႁူင်းမင်ႇၵလၢႆႇ လႆႈလွၼ်ႇႁူႇပၢတ်ႈႁွၵ်းသေယဝ်ႉ။ တင်ႈဢဝ်ယၢမ်းၼၢဝ်ႉမႃး ႁွပ်ႈပိုၼ်ႈ ပိၼ်တၢၵ်ႉၵၢႆႇသတ်ႉထူးဢၼ်လိူဝ်ၵၼ်ယူႇယဝ်ႉဢမ်ႇၵႃး ပိၼ်ပူးတိုၵ်းသွၼ်လိၵ်ႈယူႇ ထိင်ႈယဝ်ႉၼႄႈမင်ႇၵလၢႆႇမူင်းၶဝ်း ဢမ်ႇလူဝ်ႇၼၢႆးသင်ထိင်ႈ ဝႆႉပိၼ်ဢၼ်လိူဝ်ၵၼ် မီးယူႇၶႆႉယဝ်ႉ၊ (ႁွပ်းပိၼ်ဢၼ်လိူဝ်ၵၼ်သေဢမ်ႇၵႃး ပိၼ်မင်ႇၵလၢႆႇၵပ်းဝၢၼ်ႈမူင်း မီးႁိုင်ယဝ်ႉ ဢမ်ႇၼႆႈပၼ်လိူဝ်ႈႁႃႈၼႄႈ ၽႂ်ႈမိုၼ်းလီထိင်ႈၶၢဝ်ႉ လင်ႇလႆႈႁဵဝ်ႇလၢႆႇၶိုၼ်း ဝီးပွႆးယၢတ်ႇၶမ်ႉႁူင်းမွႆႇၶၢဝ်ႉဝႆႈ ဝၢႆးပွႆးၶႆႉယဝ်ႉတေသိုပ်ႇၼမ်းႁူင်းမင်ႇၵလၢႆႇ ၸွင်ႈလီ ႁူႇ ၽွမ်ႉၵၼ်ၵၢဝ်ႇၵုသူဝ်ႇမင်ႇၵလၢႆႇ လွမ်းၵၼ်ထိင်ႈသေၵမ်း ၶႆႉၶၢဝ်ႉယဝ်ႉ။ ယၢႆႇပေလိမ်းသေၵမ်းတ)

“□ေးပိၼ်လဝ်ႈ - ဢမ်ႇပၼ်သဝ်ႈ၊ လေႇတၼေႇယွႆႇ - တိၵ်းၶမ်းမွႆႇ”

ဝၢႆးၵၼ်လႆႈၼမ်းႁူင်းတၢၼ်းမွႆႇယဝ်ႉသိင်ႈႁူႇၶၢဝ်ႉ ထိုင်မႃးပီ 1326 [1964] ၶု တၢၵ်ႉၵႂႃႇၶဝ်မိုၼ်းၶုၵ်းႁူႉ ဝႆႉလေႇတၼေႇယွႆႇ ၵွၼ်ၵၼ်ၼမ်းတိၵ်းၶမ်း□ေးမွႆႇမွႆႇသေ လူႇပႃးႁုင်ႇၵိဝ်ႉ တိမ်းၽီလၢၼ်း ၽေၶေးမၼ်း (ၵိဝ်ႇ) လိူဝ်းၶၢဝ်ႉထိင်ႈယူႇယဝ်ႉ။

“တိၼ်ႈၵိဝ်ႈလဝ်ႈ□ေး - ၶဝ်လူႇပႃးယူႇယဝ်ႉ”

မူဝ်ႈၵွၼ်သေၶၢဝ်ႉ တိၼ်ႈၵိဝ်ႈလဝ်ႈ□ေးမီးဝႆႉတၢႆႇသူႇလွႆႇသူႇၶၢဝ်ႉႁွႆး မၼ်းပႆႇ သၢင်းလၢင်းသေႇၶျႆႇလီၼလႈ

1- ပေႈၽျေးၵၢင်ၶွႆႉၶၢင်းယူင်း ဝၢၼ်ႈပႆႇလူဝ်ႉၶဝ် လင်ႇမီးလေႇတၼေႈႁ်တ်းတၢၵ်ႉၵႂႃႇ တိၼ်ႈၵိဝ်ႈမွႆႇ ၽဝ်ႇၶေႈ□ေးၶၢဝ်ႉႁွႆႈပိၼ်မၼ်းၵၼ်လိူဝ်ၵၼ်ယဝ်ႉ။

2- ပလၢင်ႇသွင်ၽၢၵ်ႇၶင်ႈ □ေးၶၢဝ်ႉၵေႈ ပိၼ်ပေႈလၢင်းသေးၶၢဝ်ႇတီႇ ၼမႈလၢင်း လူင်ၶဝ်ပေႈၼမႈလုၵ်ႈ ဝတ်ႉၵိၼ်း တိၵ်းၶျမွၵ်ႇၶမ်းသေလူႇဝႆႉယဝ်ႉ။

“ၼွႆႈပွင်ႇလႅင်ႈလႅင်းဝႆး - လူႇလၢၵ်ႈၽႅးဝႆႉယဝ်ႉ”

မိူဝ်ႈၶၢင်းပီ 1317 [1965] ၼၼ်ႉ ၸင်ႇမီးၵူးလူင်ၶေႃင်းတိပ်ႉၶဝ်ပေႃးငမႈ လုၵ်ႈ ၵိင်းလၢမ် မီးလေႇတၶေႇထူး ယေႈလူးၼွႆႈသင်ႇၶႃႇၶဝ်လဝ်ႈ လဝ်းလႆႈပွင်ႇလႅင်ႈ လႅင်းဝႆး ႁူႉမေႃလိၵ်ႈထမ်းငႆးၶၼ်ႉသေၵမ်ႇၵႃး ပုၼ်ႈတႃႇတၵ်ႉၵႃႇသတ်ႉထႃးၵေႃႉလူႇ မၼ်းၵေႈ ၼွႆႈလဝ်းပူၼ်ႉသေၵဝိၵ်ႉလႃႇသုမ်ႇႁုမ်ႈပိင်းတၼ်ၶၼ်ႉသေငလႈ လဝ်း ပၢင်ႇလႅင်းၶၼ်မၢၵ်ႇၽူဝ်ၶိပ်ႉပၢၼ်ႇဝႆးၶၼ်ႉငလႈ လင်ႇၵဝ်လၢၵ်ႈထၢၼ်ႈလင်ႈ မႃး လူႇဝႆႉယဝ်ႉ။

“လွင်ႈလႆႈၵႃးႁူဝ်း - ပၼ်ၵၢၷိူဝ်း”

ႁွပ်ႈပိုဝ်ႈမႃးၽုလ်ႇတိူၵ်းသွၼ်လိၵ်ႈသေ ၵွၼ်ႁူဝ်တၵ်ႉၵႃႇၵဝ်းၶဝ်ပျူႉလုယုၵ်ႉ ယွင်ႈပရိယတ်ႉတိသႃႇသၶေႇငလႈ လေႇတၶေႇလင်တေပိုတ်ႇၵီႈ ႁူမ်လူမ်းၵၼ်ထိုင် တီႈ ၵင်းၽႅင်ၵင်းမၼ်းယဝ်ႉ ဢၼ်ပႆႇလီပႆႇမီးၶၼ်ႉ ၶင်ႇႁိုဝ်တေလီတေမီးသေ တၢမ် ထူၼ်ႈၶၼ်ႉ တင်းၵႃႈဝႃႈမႃး ဢၼ်တၵ်ႉၵႃႇသတ်ႉထႃးၵဝ်းၶဝ် လႆႈလူႇလႆႈတၢၼ်းဝႆႉ ႁႂ်င်းလိုဝ်းၶႆႉ ၵဝ်းသြႃႇတၵ်ႉၵႃႇ လႆႈပိုင်ႈၵိင်ၵႃးႁူဝ်းမၼ်းမႃး 18 ပီ လီလီငၢမ်းငၢမ်း ငလႈၵၢၷိူဝ်းၵေးလူးမၼ်းၵေႈယွႆႇယူႇၶမ်ယူႇငတႉငတႉဝႃႈဝႃႈယဝ်ႉယဝ်ႈ။

“လွင်ႈလေႇတၶေႇယွႆႇ - ယၵ်ႉတၢင်းမွႆႇလင်လႅၼ်”

ယေႃး - ၵမ်းၶႆႉ ၵၢၷိူဝ်းၵေးလူးမၼ်းၵေႈယႃႇၼွႆႈၵႆႇသေၵမ်ႇၵႃး ၼွႆႈပေႃးၵုၢင် ၶျၢင်သၢင်းလၢင်းမႃးသေယဝ်ႉ လီသေၵွၼ်တွၼ်းသေၵဝ်ႇထိင်ႈၶၼ်ႉ တင်ႈၵဝ်ပီ 1337 [1975] ၶုၶၼ်ႉမႃး လင်ႇလႆႈၽွမ်ႉၵၼ်ယႁွင်းၵႃႈလင်ႁူမ်ပိုၼ်ႉၵၢဝ်း (ၵၼ် ၵမ်ႇလႆႈၵ်တၢင်းမိူဝ်ႈလိဝ်ၵၼ်ငလႈ ၽေႃၵုတ်ႇၵမ်ႇမူၼ်ၵၼ် ႁူးပွင်ႇၵမ်ႇပိင်းၵၼ် လင်မုင်းၵမ်ႇႁူမ်းၵၼ် မီးၵၢင်းလိၼ်းလိပ်ႈသီႇၽႃႇဝႆႉငလႈၵႆႉႁူဝ်ႈၶေႇ) ၶၼ်ႉ ၵ်တၢင်း ပၼ်လင်လိဝ်ပုင်ႇလိဝ်ၵၼ်သေ ၶျၢၵ်ႈၵွၵ်ႇတၢင်းၽႃႇၶေးပြေးၼွႆႈပၼ်သွင်လၼ်ႉၵွၼ်ႇ ဝႆႉထိင်ႈယဝ်ႉ။

[ၼႂ်ႈပေႃးႁေႇၶေႃပ်ႈ -ၼႝတ်းႁၢမ်းလၢပ်ႈ]

လိူဝ်းလူႇဝံႉၵျွင်း - ၼႂ်ႈမၢတ်ႈတွင်း၊ မၢတ်ႈတၢၶၼ်းတၢင်ႇဝံႉ - တၢင်းလူႇၶႅံႉ၊ ထေႇတၶျေႇယူႇလု - ၼႂ်ႈပေႃးၶူႉ၊ လႆႈလွႆႉလီလီ - 18 ပီ၊ ပိုင်ႈၵိင်ၵႃးႁူဝ်း - ပ်ၶၼ်ဢ ႁျူဝ်း၊ ပိၵ်ႉသမ်ႉတူဝ်တႅႆ - လိူဝ်းဢမ်ႇၵႂႃႇ၊ ယႃႉၸမးထိင်ႈၵေႈ - ဢမ်ႇတူၵ်းယေႈ၊ လီၵ်းၵုတ်ႇဢမ်ႇၶေႃဝ်း - ၼိုၶၼ်ႈၶၢဝ်းယၢဝ်း၊ မႂ်ႉလီၵ်ႉမႂ်ႉယွႆႇ - ၼိုၶၼ်းၵၢဝ်သွႆႇ၊ ဢမ်ႇပၶၼ် ပ်တ်ႈလႅႆ - ၸလႈဢမ်ႇၵႂႃႇ၊ လုလုပွင်းပွင် - ၼိုၶၼ်းပ်ၶၼ်းၵျွင်း၊ လင်ယွႆႇလင်လူင် - သၢင်း လၢင်းႁူင်၊ ပိၶၼ်ႉမၶၼ်းဢမ်ႇယႃႉ - ဢသူင်းႁျူႉ၊ တူႇၶမူၼ်ၵၶၼ် - ၼႂ်ႈၶူႉၵၶၼ်၊ ၸၶပေၶၼ် လွမ်းမ်ဝ်း - လႆႈဢႁျူဝ်း၊ ၼႂ်ႈႁေႇၶေႃပ်ႈလွႆ - ထင်ႇဝႃႈၶႅံယဝ်ႉတၵ်ႉၵူႇၼဝ်ၵျ။

(ၶၼ်းတူၢင်းသၢမ်ပီ - တၢင်လီဢႁျူဝ်း - ၼႝတ်းသီႇမ်ဝ်း)

တၵ်ႉၵူႇၵွဝ်းၼဝ်ၶႅံႉ လႆႈလွႆႈထ်မ်ၵျွင်းတူၵ်ႈမႃး ပီယၢဝ်းၼၢဝ်းႁိူင်ပေႃးထိုင် 18-19 ပီလုမ်းလုမ်းယဝ်ႉၵေႈ ဢမ်ႇဝႃႈပ်ၶၼ်ၵၢၶၼ်သုမ်းသေၵေႉ ထေႇတၶျေႇဢမ်ႇၶျူႉ ဢမ်ႇၵူၶၼ်ႈ (မူၼ်ပူၶၼ်ႈၵိၶၼ်ၵွႆႈတၢင်းပႅႆၵၢငဝ်ႈသေၸလႈ) ၾွႆႈႁိူင်ၾွႆႈၼ်ၶၼ်းထူၶၼ်ႈတ်မ် ၵ်င်းမႃး လိူဝ်မႃးၸလႈ ထင်ႇလႆႈၽွမ်ႉၵၶၼ်ၵမ်ႉၵ်မ် လွႆႈထ်မ်ပၶၼ်ၵ်င်းၵၶၼ်မီးဢႁျူဝ်း ထ်င်ႈ။

1- လႆႈယႃႉၵျွင်းၵဝ်ႇ ၼႝတ်းၵျွင်းမွႆႇ ပ်ၶၼ်လင်ယွႆႇ။ 2 - လႆႈလူႇတူၵ်ႈပိတၵၢတ်ႈ ၼႂ်ႈလီ မ်တ်ႈ။ 3 - လႆႈလူႇသိမ်ႇမွႆႇ တူၵ်ႈၵုတ်ႇယွႆႇ။ 4 - လႆႈလူႇၽေႃမ်ႇပ်င်း ၼႂ်ႈမီးၵ်င်းၸၵႉၵင်ႈ။ တၢင်းလီသီႇမ်ဝ်းလိူဝ်းၶၶႅၼ်ႉ ၼႂ်ႈပေႃးယဝ်ႉတူဝ်ႈၵွင်ႇမၢင်ႇ မူၼ်ဢထၢင်ႇလီငၢမ်းလႆႈ ၶၶႅၼ်ႉယဝ်ႉ။

“ထၢပ်ႈသႅင်ႇလူၺ်ႈတူဝ် “ႁ” ၵႂႃႇလႆႈၵျူႉသေၵမ်း”

(ၵၢဝ်တူဝ် “ႁ” ပဵၼ်ၸဝ်ႈ - လိၵ်ႈတေႃႇထဝ်ႈၵၢဝ်လွမ်း)

[ၵၢဝ်တူဝ် “ႁ” ပဵၼ်ယွႆႉ - ၵၢဝ်လွႆသႅႆႉမူၼ်ၶႄ]

1- ႁၢ်တ်း -- ႁၢ်တ်းၵၢၼ်တြႃးၶွႆႈၶၼေႈပူးၶႄႉ လိမ်တ်ႈလိူဝ်ႁၢ်တ်းတၢင်ႇမဝ်း

2- ႁႃ -- ႁႃတြႃးတၢင်းလီၶႄႉ လိမ်တ်ႈလိူဝ်ႁႃတၢင်ႇမဝ်း

3- ႁၵ်ႉ -- ႁၵ်ႉမ်ၶၼ်ႈတြႃးတၢင်းလီၶႄႉ လိမ်တ်ႈလိူဝ်ႁၵ်ႉတၢင်ႇမဝ်း

4- ႁွမ် -- ႁွမ်ဝံႉလုဝံႉတြႃးတၢင်းလီၶႄႉ လိမ်တ်ႈလိူဝ်ႁွမ်တၢင်ႇမဝ်း

5- ႁူႉ -- ႁူႉထမ်ႇမတြႃးတၢင်းလီၶႄႉ လိမ်တ်ႈလိူဝ်ႁူႉတၢင်ႇမဝ်း

6- ႁၶၼ် -- ႁၶၼ်ထမ်ႇမတြႃးတၢင်းလီၶႄႉ လိမ်တ်ႈလိူဝ်ႁၶၼ်တၢင်ႇမဝ်း

7- ႁပ်ႉ -- ႁပ်ႉၷၢမ်ႇၵၢဝ်တြႃးတၢင်းလီၶႄႉ လိမ်တ်ႈလိူဝ်ႁပ်ႉတၢင်ႇမဝ်း

8- ႁွပ်ႇ -- ႁွပ်ႇၵၢဝ်တြႃးတၢင်းလီၶႄႉ လိမ်တ်ႈလိူဝ်ႁွပ်ႇၵၢဝ်တၢင်ႇမဝ်း

“လွင်ႈလိမ်တ်ႈၵတ်းယႅၼ် - ထမ်ႇမၶႄႉပဵၼ်ၸဝ်ႈ”

ၵွပ်ႈၶႄ ၵႂႃႇလႆႈႁၢ်တ်းႁႃ ႁၵ်ႉႁွမ် ႁူႉႁၶၼ် ႁပ်ႇႁွပ်ႇ မ်ၶၼ်ႈထမ်ႇမတြႃးတၢင်းလီ မူၼ်ၵၢၼ်ႁူႈၵေႃႉသေၵမ်းလူၺ်ႈတ။

(သတိ) ထမ်ႇမ - ၵၢၼ်ဝူးၶႄႉ ပဵၼ်တၢႇၶ သီႇလ ၸေႃႇဝၶေႃႇ မိတ်ႉတၢႇ - ၵရုၼေႃႇ - မုတိတၢႇ - ၵုပိၵ်ႉၷၢႇ - သတ်ႉထၢႇ - ၷၶၼ်ႇထီႇ - ထဂ္ၢႇ ၵုသူဝ်ႇပႃႇရမီႇတၢင်းလီတၢင်မ်တ်ႈသႅင်ႈသႅင်ႈယဝ်ႉ။

မုၶၼ်ထဝ်ႈ